

Matti Ropponen, Aikuiskoulutusneuvoston pääsihteeri, ja Risto Rinne, neuvoston käyttämä selvitys- ja tiedemies

Tilaustutkimuksena arvio harjoitetusta aikuiskoulutuspolitiikasta

Professori Risto Rinne ja tutkija Markku Vanttaja ovat tekemässä Aikuiskoulutusneuvostolle ja opetusministeriön aikuiskoulutusyksikölle arviota 1980- ja 1990-lukujen aikuiskoulutuspolitiikasta. Rinne lupaa vuodenvaihteeseen kunnan tieteellistä tutkimusta, joka perustuu empiiriseen valtakunnalliseen aineistoon.

”Aikuiskasvatuksessa elää paljon myyttejä ja uskomuksia, joiden tilalle haluamme saada tutkittua tietoa ja nostaa esiin muutostila. Olemmeko nyt sellaisessa pisteessä, ettei ole syytä puhua aikuiskoulutuspolitiikasta, vaan koulutuspolitiikasta?” pohdiskelee Risto Rinne.

Aikuiskoulutusneuvosto on päättänyt jaksottaa kolmivuotisen työskentelynsä (1997-99) seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

1. elinikäinen oppiminen sekä aikuiskoulutuksen arvioinnin kehittäminen (1997-98),
2. kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen sekä Suomen EU:n puheenjohtajuuden vai-

kutus aikuiskoulutussektorille (1998-1999),
3. tulevaisuutta hahmottava ”Aikuiskoulutuksen haasteet 2000-luvulle siirryttäessä” (1999).

Aikuiskoulutusneuvoston käynnistämä arviointihanke kohdistuu aikuiskoulutuspolitiikan arviointiin, aikuiskoulutuksen arviointistrategiaan ja palkitsemisjärjestelmään sekä aikuiskoulutustutkimuksen arviointiin.

Merkittävää taustatyötä arviointihankkeen toteutuksessa on tehneet tutkijapari Risto Rinne ja Markku Vanttaja. Keväällä pidettyä aikuiskoulutustutkimuksen arviointiseminaaria varten valmistui Rinteen ja Vanttajan peruskartoitus ”Aikuiskoulutustutkimuksen tila ja muutosuunnat Suomessa 1970-luvulta vuosituhatlukuun”. Risto Rinne on myös tehnyt aikuiskoulutusneuvostolle aikuiskoulutuspolitiikan arviointikehikon: ”Suomalaisen aikuiskoulutuspolitiikan tulevaisuus? - Rakennuspuita ja kysymyksiä näkymien perustaksi”.

Aikuiskoulutuspolitiikan arviointityön toisena osana aikuiskoulutusneuvosto on tilannut vuoden 1998 loppuun mennessä tutkimusjohtaja Pauli Juutilta, rehtori Tapio Varmolalta ja Pohjanmaan ryhmältä, rehtori Leena Teinilältä, tohtori Kirsti Launikselta ja lääkäri Jorma Mäkitalolta sekä tutkija Martti Muukkoselta perustellut näkemykset, minkälaista aikuiskoulutuspolitiikkaa Suomessa tulisi lähivuosina harjoittaa. Aikuiskoulutuksen arviointistrategian ja palkitsemisjärjestelmän valmistelea aikuiskoulutusneuvostolle sen tätä varten asettama arviointijaosto.

“Käynnissä olevien taustaselvitysten valmistuttua aikuiskoulutusneuvosto tuottaa ensi vuodenvaihteessa näkemyksensä aikuiskoulutuspolitiikasta, aikuiskoulutustutkimuksesta sekä aikuiskoulutuksen arvioinnista ja palkitsemisjärjestelmästä,” lupaa neuvoston pääsihteeri Matti Ropponen.

“Arviointihankkeen tulosten käsittelyllä on keskinen osa neuvoston valmistellessa toimenpide-ehdotuksia aikuiskoulutuksen kehittämiseksi. Tämä työ sekä kansainvälistyminen ja monikulttuurisuus tuovat neuvostolle ensi vuonna runsaasti töitä. Suomen toimiminen EU:n puheenjohtajamaana ensi vuoden jälkipuoliskolla heijastuu myös neuvoston työhön - jos kohta täystyöllistää myös opetusministeriötä ja sen aikuiskoulutusyksikköä”, arvelee pääsihteeri Matti Ropponen.

Merkitys suurempi, jos näkyisi julkisuudessa

Neuvoston nykyisessä työskentelyssä on oleellisenä erona entiseen se, että pääsihteeri on nyt kokopäivätoiminen. Mitä neuvosto saa aikaan ja tekee, riippuu ensikädessä sihteerin aktiivisuudesta. Neuvoston pääasiantuntija, Risto Rinne, toivoisi aikuiskoulutusneuvoston näkyvän paljon enemmän ulospäin, lausuntojenantajana ja keskustelun virittäjänä yhteiskunnassa. “Neuvoston merkitys jää vähäisemmäksi, jos se on vain hallinnon sisäinen asiantuntijaelin”, pa-hoittelee Risto Rinne.

Valmistuneilla ja työn alla olevilla taustaselvityksillä pyritään ottamaan yhteiskunnallinen tilanne haltuun. Tekijöillä on se käsitys, että Euroopan Unionin painopiste on selvemmin kuin meillä Suomessa ammatillisessa ja työelämän koulutuksessa ja että meillä tuntuu pohjoismaisen ulottuvuus. Meillä kolmas sektori mielellään sosiaalipolitiikan alueelle, kun sen sijaan muualla folkbildning on osa kolmatta sektoria.

“Yksi piirre suomalaisessa aikuiskoulutuspolitiikassa on julkisen ohjauksen vahvuus, esimerkiksi ohjaaminen valtiosuoksilla ja valtiontuen suuntautumisella. Näin ohjataan kokonaisia oppimisjärjestelmiä, otetaan niitä huostaan, ja tehdään aikuiskoulutusorganisaatiot osaksi ammatillista järjestelmää. Oletettavasti julkisen vallan ohjaava rooli on muualla erilainen mm. siten, että liike-elämän osallistuminen aikuiskoulutukseen on vahvempaa kuin meillä. Meillä sen sijaan katetaan verovarjoilla pöytä kalliisti ja liike-elämä hyödyntää pöydän antimet. Myös kirkolla on etelässä meistä poiketen varsin varteenotettava rooli”, arvioi Risto Rinne.

Pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan malli on se, että koulutuksen kautta tuotetaan tasa-arvoa ja tasa-arvon esteitä poistamalla luodaan koulutusreittejä. Entä millainen on vapaan sivistystyön asema, “nousu, uho ja tuho” tutkijan näkökulmasta?

“Kysymys on siitä, kenelle vapaa sivistystyö on tilivelvollinen. Se on peruskysymys, mihin vapaan sivistystyön on itsensä vastattava. Jos otetaan vakavasti taivaan merkit, palkkatyöjärjestelmä ei säily, vaan työelämää leimaa vakiintunut työttömyys ja pätkätyöt sekä palkkatason lasku osalle työntekijöitä. Se taas merkitsee työtätekevien, köyhien ihmisten määrällistä kasvua. Kysymys kuuluu: mikä on vapaan sivistystyön tehtävä yhteiskunnassa ja kenelle se todella ja viime kädessä on tilivelvollinen? Meillä tuijotetaan edelleenkin keynesiläisen, vanhan hyvinvointivaltion kehyksien läpi, mutta se kaikki on katoamassa. Tällöin tullaan juuri-kolmannen sektorin alueelle”, muistuttaa Risto Rinne.

Anneli Kajanto